

Опалинський Ю.В.,

професор кафедри кримінального права Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

Інформування суспільства про кримінальні правопорушення: сучасність і перспективи

Україна прагне у Європу, а тому має відповідати певним стандартам. Це стосується всього і всіх, у тому числі правоохоронних органів та засобів масової інформації (далі – ЗМІ), а особливо, їх співпраці.

Недостатня кількість об'єктивної інформації, що стосується роботи правоохоронних органів, викривлення її ЗМІ, відсутність глибокої аналітики з цієї теми – на сьогоднішній день це серйозні проблеми нашої держави. Як результат – малий відсоток довіри загалом.

Відповідно до ст. 3 Конституції України життя і здоров'я людини, її честь і гідність, недоторканість і безпека є найвищою соціальною цінністю [1]. Фактично це ж регламентовано і в статтях 1-5 Європейської Конвенції про захист прав і основоположних свобод [2]. Саме тому так важливо надавати об'єктивну інформацію, що стосується кримінальних правопорушень, об'єктивності розслідування цих справ та головне, доводите до громадського суспільства принцип невідворотності кримінальної відповідальності за яким жоден злочин не повинен залишатися без покарання, якщо немає передбачених у законі підстав для звільнення особи, що його вчинила, від відповідальності кримінальної або від покарання.

Таким чином, метою такого інформування має бути не високі рейтинги ЗМІ, а профілактика таких правопорушень, спокій громадян щодо їх впевненості у захисті їх життя, здоров'я та майнових інтересів завдяки роботі правоохоронних органів.

Проте, є й інша “сторона медалі”. У більшості випадків ЗМІ прагнуть зробити сенсацію, не замислюючись про наслідки, матеріали, що потрапляють у медіа-простір можуть зашкодити роботі правоохоронних органів, у тому числі, що стосується конкретного кримінального правопорушення та його об'єктивному та неупередженому розслідуванню.

Крім того, зазначимо, що відповідно статті 62 Конституції України особа вважається невинуватою у вчиненні злочину і не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вину не буде доведено в законному порядку і встановлено обвинувальним вироком суду [1]. У Кримінальному процесуальному кодексі (далі - КПК) України також передбачена стаття 17 в якій оголошується презумпція невинуватості та забезпечення доведеності вини [3].

На жаль ЗМІ у більшості випадків вистачає лише для того щоб висвітлити злочину подію та звинуватити співробітників ОВС у відсутності бажання повідомити суспільство щодо “деталей” правопорушення та оголосити прізвища винних осіб.

В той же час, журналісти, як і громадськість мають право на отримання інформації, що стосується як кримінального, так і адміністративного правопорушення в частині: загальної інформація про подію без надмірної деталізації; час, дата, місце затримання підозрюваного; чи був спротив з боку підозрюваної особи застосування зброї; чи є необхідність у допомозі з боку громадян тощо.

На все інше, на нашу думку, має бути певна “цензура” відповідно публікацій ЗМІ про конкретні обставини правопорушень. Так, відповідно статті 40 КПК України слідчий, здійснюючи свої повноваження, є самостійним у своїй процесуальній діяльності, втручання в яку осіб, що не мають на те законних повноважень, забороняється [3].

Не слід забувати і про можливу відповідальність співробітників правоохоронних органів при наданні найбільш “зацікавленим” представникам ЗМІ інформації, про стан справ у розслідуванні, за розголошення яких настає кримінальна відповідальність за статтею 387 Кримінального кодексу України [4].

Це є цілком обгрунтовано враховуючи, що можуть бути розголошені дані які ганьблять людину, принижують її честь і гідність а іноді можуть становити певну загрозу життю та здоров'ю не тільки учасникам процесу.

Але, не зважаючи на вищевикладене зазначимо, що правоохоронні органи у взаємодії з інститутами громадського суспільства, до яких безперечно відносяться ЗМІ, повинні співпрацювати щодо пропагування переваг правомірної поведінки в усіх сферах суспільного життя, популяризувати діяльність міліції, їх ролі в забезпеченні стабільного розвитку інституту громадського суспільства та протидії вчинення правопорушень.

Список використаних джерел

1. Конституція України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141 (Редакція від 30.09.2016) – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>.
2. Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод (з поправками, внесеними відповідно до положень Протоколу № 11, та з текстами Протоколів №№ 1, 4) ІРС – Інститут релігійної свободи, м. Київ, 2017.
3. Кримінальний процесуальний кодекс України: чинне законодавство зі змінами та доповненнями станом на 1 вересня 2013 р. : (офіц.текст). – К. : ПАЛИВОДА А.В. – 2013. – 328 с. – (Кодекси України).
4. Кримінальний кодекс України: чинне законодавство зі змінами та доповненнями станом на 11 жовтня 2016 р. : (офіц.текст). – К. : ПАЛИВОДА А.В. – 2016. – 212 с. (Кодекси України).